

SINIR NEDİR?

Ebeveynlerin bir kural ve beklentiyi öğretebilmek için kullandıkları sürece **sınır koyma** denir. Sınır koyma aynı zamanda çocuğa bakım veren kişinin, çocukla aralarındaki güvenli ilişkiye zarar vermeden, çocuğun davranışlarını kısıtlamasıdır.

ÇOCUKLARA SINIR KOYMAK

Sınırlar çocuğu destekleyici, koruyucu ve yaşama hazırlayıcı işleve sahiptir. Sınır koymak, güvenlik ve çocuğu yönlendirmek anlamına gelir. Çocuklar anlamı açık sınırlamalara isterler. Böylece sosyal aidiyet, güvenilirlik, güçlü olma ve kendine özgü olmayı öğrenebilirler. Sınırları koymak ise anne - babaların görevidir. Sınırsız yetişen çocuklar, kendisine görünürde sunulan bütün olanaklara rağmen, içsel düzeyde yalnız ve ilgisiz hissedebilirler. Sınırlar çocukların kendilerini güvende ve kabul edilmiş hissettikleri alanlar yaratır. Çocuk böylece kendine özgü varlığının farkına varabilir. Kendine ve başkalarına saygısı gelişir. Kendini başkalarından ayırt edebilir ve kendi varlığını farklılıklarıyla kabul edebilir. Sınırlar olmazsa bireysel özellikler ve kişilik de oluşamaz.

NEDEN SINIRLAR?

Çünkü Sınırlar; Çocuğun hareket alanını belirler, istediği ayrıcalıkların elde edilme koşullarını ifade eder. Kurallar ve isteklerden farklı olarak, ebeveyn-çocuk ilişkisinde stresin daha az, güç savaşmalarının ise daha nadir yaşanmasına izin verir. Karşılıklı saygı oluşturur. Çocuğu kendi davranışlarından sorumlu tutar. Çocuğun yardım ve destek gibi kavramları anlamasını sağlar. Çocuğun var olanı somut olarak anlamasını sağlar. Toplumsal yaşantıda uyumlu olabilmek, kişisel iç huzur ve dengeyi sağlayabilmek için hangi yaşta olursa olsun, herkesin belirli sınırlara gereksinimi vardır. Sınırlar, kişisel bütünlüğü koruyabilmek, başkalarıyla iletişimde açık ve net olabilmek için de gereklidir. Sınırlar, bir anlamda kişinin kendisini hangi alanlarda ve nereye kadar geliştirebileceğinin bir ölçüsü gibidir.

ANNE BABALAR NEDEN SINIR KOYMAKTA ZORLANIRLAR?

Bunun birçok nedeni olabilir. Günümüz yaşam tarzının önemli etkisi olabilir. Artık yetişkinler de kendilerine pek sınır koymuyorlar. Herkes her şeye sahip olmak istiyor, hem de olabildiğince çabuk, hemen! Statü sembolleri iyice önemli hale geldi; tüketim ise adeta bir ritüele dönüştü. Haliyle tüm bu değişimlerden çocuklar da nasibini almaktadır. Diğer bir neden, günümüz anne-babalarının çocukluklarından kalan bastırılmış istekleri ve kendi yetiştirilme tarzlarıyla ilgili olabilmektedir. Yaşadıklarına benzer deneyimleri kendi çocuklarına yaşatmak istememeleri sınır koymalarını engelleyebilir. Anne-babaların çoğunlukla çocuklarıyla geçirecekleri sınırlı zaman dilimini şefkatli, iyi ilişkiler içinde geçirmek istemeleri sınır koymamanın önemli bir nedendir. Kimi zaman anne-babaların, çocuklarının geçirdikleri öfke nöbetinden kendilerini kişisel olarak sorumlu tutmaları ve suçluluk duygusuyla bundan kaçınmak istemeleri sınır koymalarını zorlaştırabilir. Çocuk eğitiminde bir şeyleri yanlış yapma korkusuyla birçok anne baba yaptıklarını, çocuklarının tepkileriyle doğrulama ve onaylama ihtiyacı duymaları sınır koymada gerekli kararlılık ve sürekliliği göstermeyi engelleyebilmektedir. Özellikle genç ve çalışan annelerin, çocuklarına ""yeterince"" zaman ayıramıyor olmanın huzursuzluğu ve suçluluk duygusuyla tutarsız davrandıkları görülmektedir.

SINIRLAR ! HANGİ YAŞTAN İTİBAREN?

Biçimi daha yalın olsa da bebeklikten itibaren sınır koyma başlamalıdır. Çocuklara üç yaşlarında sınırların konulması, oluşturulması büyük önem taşır. Bu yaşlarda sınırların belirlenmesi hem çok kolay, hem çok zordur. Kolaydır; çünkü bu yaşta anne babalar çocuklarına kayıtsız şartsız güvenirlir. Zordur; çünkü ebeveynlerin sınırları belirlerken, çocuğun birtakım deneyimleri yaşamasını engellemeden veya aşırı tepki göstermeden veya sınırları çok dar tutmadan bunu yapabilmeleri gerekmektedir. Küçük çocukların sürekli uyum sağlama çabaları, göze çarpan nazlanmaları, kritik durumlarda aşırı tepki göstermeleri yetişkinlere, acımasız sınırlar koyduklarını hissettirerek onları yanıltabilir.

KÜÇÜK ÇOCUKLARA SINIRLAMALAR GETİRİLİRKEN

1. Açık ve net olmak düşüncesizce yapılan cezalandırmaları önler.

2. Anlaşılabilir, görülerek denenebilir sınırlar koymak gerekir.

3. Çocuğun kendi hayal dünyasına ait sihirli çözümleri göz ardı etmemek önemlidir.

Çocuklar büyüdükçe sağlıklı keşiflere izin verecek kadar geniş, güvenliklerini sağlayacak ve sorumluluk kazandıracak kadar kısıtlı; ancak gelişime, desteğe ve değişime fırsat verecek kadar esnek sınırlara ihtiyaç duyarlar. Çocuk ve gencin sınırları; ""esnek ama gevşek değil"", ""belirli ama katı değil"", ""tutarlı ama değişmez değil"", ""yaptırımı olan ama zorlayıcı değil"" nitelikte olmalıdır. Aşırı kontrollü, kontrolsüz ve tutarsız sınırlar sağlıklı keşfi engeller, öğrenme fırsatlarını sınırlar, aşırı test etmeye ve isyana yol açabilir. Dengeli özgürlük ve kontrol sağlayan sınırlar, sağlıklı gelişme için en uygun ortamı yaratır. Belirlenen sınırların çok geniş ve gevşek olması; bir anlamda ""sınır olmaması"" anlamına gelmektedir. Bu durumda çocuk ve genç, gerçek yaşamda neyi, ne zaman, nerede, nasıl yapacağını öğrenememekte; davranışlarını düzenleme ve kontrol etmekte zorlanabilmektedir. Gerçek yaşamdaki ilişkileri tam anlamıyla kavrayamamakta; insanlarla ve toplumla olan ilişkilerini sağlıklı bir biçimde düzenleyememektedir. Kendi sınırlarının nerede bittiği ve başkalarının özgürlüğünün nerede başladığını kestirememekte; böylece sosyal uyum ve iletişimde ciddi sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir.

Başarılı sınır koymak zaman ve tutarlılıkla ilgilidir. Ebeveyn tutarlı olduğunda çocuklar sınırları daha kolay kabul ederler. Bir kez ""evet"" olan başka bir kez ""hayır"" olmuşsa, durum her iki taraf için de güçleşir. Küçük çocuklarda ise sadece konuşmak değil, davranmak da çok önemlidir. Bir yaş çocuğuna, elektrik prizine neden bir şey sokmaması gerektiğini anlatmak pek işe yaramayabilir. Çocuk bunu anlayabilmek için, elini çekip, gözlerine bakıp katı ve sert bir sesle ""hayır"" diyecek, üstelik bunu her elektrik prizine yaklaştığında yapacak birine ihtiyaç duyar. Çocukların sınırlarının nasıl ve ne şekilde olması gerektiği aile tarafından belirlenirken; kuşkusuz, çocuğun kendinden getirdiği yaratılış özellikleri de bunda etkili olmaktadır. Sınırların belirlenmesinde, çocuk ve gencin gereksinimleri, beklentileri, dilekleri önemsenmeli; gelişen topluma göre güncel değerler göz önüne alınmalıdır. Çocuklar daha fazla özgürlük ve sorumluluk almaya hazır olduklarını gösterdikçe sınırları uyarlayıp genişletmek gerekir. Hazır olup olmadığını çocuğun davranışı ortaya koyacaktır.

ÇOCUKLAR BÜYÜDÜKÇE SINIRLARIN DÜZENLENMESİ

Daha bebeklikten başlayan bu sınırlar, çocuğun gereksinimleri ve ailenin tutumuna göre, her yaş için farklı düzey ve biçimde olmak üzere yeniden düzenlenmelidir. Sınırları belirleme dinamik bir süreçtir. 4 ve 10 yaşındaki çocukların yatma saatlerinin ya da 12 ve 17 yaşındaki çocukların eve geliş saatlerinin farklılık gösterebiliyor olması gibi.

SORUNLARI HALLETMEDE ÇOCUKLARA YARDIM ETMEK

Çocuklar, küçüklüklerinde anne-babalarının bazı sınırlar koymasına ihtiyaç duyarlar. Bu, onların sonradan karşılaşacakları hayal kırıklıklarıyla baş etmelerine yardım edecektir. "Her şey olabilir" anlayışı çocuklar için zararlıdır. Çocuklar kuralların ve bağlı kalmaları gereken sınırlamaların olduğunu bilmelidirler. "Birkaç dakika sonra", "birazdan", veya "bugün olmaz" kelimelerinin anlamını öğrenmek, acılara katlanmayı öğrenmeleri açısından önemlidir. Anne-babalar çocuklarının öfkeli ya da üzgün olmaya hakları olduğunu ve sınırlamalara gösterdikleri tepkinin kendilerine yönelik kişisel değil, normal gelişim süreçlerinin bir parçası olduğunu bilmelidirler. Ebeveynler çocuklarının mutsuzluklarına tahammül edebilmeyi öğrenmelidirler.

HAYATI ÇOK RAHATLAŞTIRMAMAK

Her anne-baba, elinden geldiğince ekonomik şartları çerçevesinde, kendileri ve çocukları için rahat bir yaşam sağlamaya çalışır. Kendileri ve çocuklarının oyuncaklara, giysilere veya diğer maddesel şeylere olan arzularını tatmin etmeye çalışır. Bu alanlarda mantıklı sınırlar belirlenmesi ve ""ihtiyaç duyulan"" ile ""arzulanan"" arasındaki farkın ortaya konması çocuklar için gereklidir. Tüm istekleri gerçekleşen çocuklar, kendilerinde her şeye sahip olma hakkını görürler. Genellikle "hayat bana bir şeyler borçlu" şeklinde düşünebilir, istediklerini elde edememenin verdiği acıyla nasıl başa çıkabileceklerini bilemeyebilirler. Elinde bulundurduklarının değerini anlamakta güçlük çekebilirler. İşler yolunda gitmediği zaman, uğrayacakları hayal kırıklığıyla başa çıkmakta iyice zorlanabilirler. Unutulmamalıdır ki, çocuklara ""çok rahat"" bir hayat sunmak; onlara uzun vadede ""yarar"" sağlamak değil, ""zarar"" vermek anlamına gelir.

GELİNCİK ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ